

11th International Conference on Language, Literature, Culture and History Studies

بازنمود سیمرغ دوره اسلامی با تاکید بر میزان تاثیرپذیری از چین و هم زمان نمود عناصر بصری و عرفانی در ایران باستان و دوره اسلامی

شکوفه میرزایی محسن
دانشگاه الزهرا تهران

چکیده

پرنده سیمرغ یکی از نمونه‌های اسطوره‌ای ایران است، که پیشینه‌ی حضور آن در هنر و تمدن ایرانی از دوران باستان تاکنون جلوه‌های گوناگونی داشته است. این پرنده اسطوره‌ای با نمونه‌های مشابه در تمدن‌های همجوار؛ از جمله تمدن چین باستان، نیز دارای اشتراکاتی می‌باشد. در تحقیق پیش‌رو به بررسی تصاویر و نقوش سیمرغ در آثار هنری ساسانی و میزان تاثیرپذیری آن از اساطیر چین، سپس سیر تحول نمادین آن در نگارگری اسلامی و متون عرفانی و اسطوره‌ای ایران؛ پس از اسلام به‌ویژه عقل سرخ سهروردی و شاهنامه فردوسی پرداخته شده؛ تا به این سوال اساسی پاسخ داده شود؛ که بازتاب ویژگی‌های اسطوره‌ای این مرغ افسانه‌ای در گذر زمان از دوران باستان تا دوران پس از اسلام چه دگرذیسی‌هایی داشته است و این دگرذیسی حاوی چه معناهای جدیدی می‌باشد. روش تحقیق، توصیفی، تحلیلی - تطبیقی و تجزیه و تحلیل داده‌ها به شیوه استقرایی با تکیه بر منابع کتابخانه‌ای و اینترنتی می‌باشد. نتایج این پژوهش آشکار می‌سازد؛ که تا قبل از ظهور اسلام در اکثر تصاویر به جای مانده از دوره ساسانیان سیمرغ پرنده‌ای است، دارای قدرت‌های مافوق طبیعی و تصویرش نشان اقتدار نیروهای کیهانی بر امور دنیای خاکی است. در واقع در باور آئینی ایرانیان باستان این پرنده افسانه‌ای نماینده نور و نمود بصری آن نیز ترکیبی اسطوره‌ای می‌باشد. در دوران اسلامی سیمرغ از نظر بصری با تاثیرپذیری از همتای چینی‌اش به سیمرغ چینی نزدیک می‌شود، اما در نمود آئینی و عرفانی‌اش تغییری حاصل نمی‌شود و به‌سان ادوار پیشین در دوره اسلامی هم مظهر حقیقت و نمود نور می‌گردد.

واژگان کلیدی: سیمرغ، ساسانی، چین باستان، شاهنامه، سهروردی.